

SZÉKESFEJÉRVÁR.

Társadalmi hetilap.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének közlönye.

Megjelen hetenkint kétszer: szerdán és szombaton.

A lap ára
húzhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 frt. — kr.
Negyed évre 1 frt. 50 kr.
Bérmertetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Hirdetmény a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor: Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért igttattatik be.
Lapunk számára hirdetésekot felvesznek **Budapest:** Hasenstein és Vogler, Lang L. és társa, Weisz Móricz.
Bécsben: Opellik L. és Mosse Rudolf.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) címzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak **Klökner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

A megyei iskolatanács ülése.

Megeyi tanügyünket mindenkor figyelemmel kísérve, annak minden mozzanatát ecseteljük e lap hasábjain. Tanügyünk sorsa sok tekintetben az iskolatanács kezeibe van letéve s ennek erélyes működésétől függ annak jövője.

Iskolatanácsunk tagjainak egy tekintélyes része szívén hordja a fontos ügy nagy horderejét és tevékenyen hat közre annak fejlesztésére; azonban egy rész feléje sem tekint az egésznek s így oly ülésen még nem voltunk, melyen a tanács összes tagjai jelen lettek volna.

Nézetünk szerint midőn az iskolatanácsosi állások betöltetnek szakavatott, tevékeny erőket kellene beválasztani, nem pedig csupa tiszteletből olyanokat, kik soha feléje sem néznek a tanácsülésnek. Megrovást érdemel a választó közönség, mely nem az ügyre való tekintettel, hanem mellék szempontból választ egyeseket, megrovandók az ilyenek is, kik tudva, hogy nem szándékoznak tenni semmit, mégis elfogadják, más méltóbbak elől a tagságot.

A folyó évi január hó 21-én tartott ülésen az iskolatanács buzgó tagjait láttuk, kik mindig megszoktak máskor is jelenni — sajnosan említjük, most csak kevés számmal jöttek el. Az ülésnek fontos tárgyai voltak, melyekről meg fogunk emlékezni; nem részletesen szólnunk ezen ülésekről, hanem csak a fontosabb tárgyakat jelezzük, a szoros belkezelési s kisebb jelentőségű ügyeket nem jelezzük.

Az ülés megnyitásával felolvastatott a jelentés, mely a megyei bizottsághoz terjesztetik be. Ebből a megyei tanügy ha nemis rohamos, de csendes haladásáról győződünk meg. — E szerint a mult évben

bejelentetett tanköteles gyermek 6—12 évig 21,069, 12—15-ig 7768, összesen 28,837. Ezek közül iskolázottat 25,082. Nem járt iskolába 3752. Volt a megye területén 209 iskola, 289 tanteremmel. Ezek közül felekezeti jeleggel birt 188. Az iskolák évi jövedelme készpénzben: 75,518 forint. Terményben készpénzre számítva: 24,096 frt. Összesen 99,614 frt. — Ha a felsorolt adatokból a tanköteles és iskolába nem járó gyermekek számát szemügyre vesszük, úgy tapasztaljuk, hogy míg a tanköteles gyermekek száma az 187¹/₄-ik évi eredményhez képest csak 456-al, addig az iskolába nem járóké, 912-el szaporodott. Ezen magában véve kedvezőtlen eredményre nézve azon nyitható felvilágosítással szolgálhatunk, hogy részint némely községben a tanköteles gyermekek nem a megkivántató pontossággal irattak össze, részint pedig a pusztákon létező gyermekek összeírása, azok oktatása érdekében égető szükségé vált intézkedések megtehetése céljából az eddiginél sokkal tüzetesebben eszközöltetett, s minthogy ezen nagyobb számmal összeirt pusztai gyermekek oktatásban vagy éppen nem vagy csak igen gyéren részesültek, igen természetesen az iskolát nem látogatók számát tetemesen kellett szaporítaniok. Nem csekély része van még ezen kedvezőtlen arány megteremtésében annak is, hogy az általánosan tapasztalt tanító hiány következtében az oktatás néhány községben vagy egész éven át, vagy annak egy részében szünetelt. Eltekintve ezen inkább látszólagos mint a valószínűleg megfelelő kedvezőtlen adatokból bizton lehet állítani — mondja az előterjesztés, hogy népnevelésügyünk szemben az elmúlt évek kedvezőtlen és a közélet minden ágára visszaható anyagi viszonyaival — épen nem szolgáltatathat alkalmat jogosított aggodalomra; hanem a jövőben tanügyünk szép fejlődé-

sének folytatását remélhetjük, ha minden tényező kellőleg arra közre hat.

A felolvasott előterjesztése tudomásul vétele után tanfelügyelő ur a házi ipar terjesztése s fejlesztésére hívta fel az iskolatanács figyelmét. Anyagi viszonyaink közt a házi ipar minél elterjedtebb fejlettsége helyzetünknek segítene s gazdagodásunkat elősegítené; ezért ajánlja, hogy az iskolatanács az ugynevezett „iparterjesztő társulat” megalakításához járuljon. Az iskolatanács ezen eszmét pártolta s el lett határozva, hogy az iparterjesztő társulat megalakítása végett az elnökség elvállalására gr. Zichy Nándor kéressék fel, ki különben is a megyei gazdasági egylet elnöke.

A fejérvári kereskedelmi tanodát a vallás- és oktatásügyi miniszter a fenálló szabályok szerint szervezetenek találván a nyilvánossági joggal felruházta, azonban a tanoda segélyezésére egyszer mindenkorra 1000 frtot szavazott meg. Miután azonban e tanoda közszükségletet pótol, s mert évi segély nélkül fenn nem állhat, felirat intézése lett elhatározva az iránt, hogy a cultus miniszter évenként 1000 frt. állandó segélyt adjon az intézetnek. Részünkről mi is osztjuk e nézetet s hisszük, hogy kereskedelmünk ügyét a miniszter is szívén hordva e csekély segélyt megtagadni nem fogja.

Bejelenté tanfelügyelő ur, hogy a polgári vagy felsőbb népiskolákat három helyen kell, u. m.: Fejérvárott, Módrótt, Ercsiben szervezni. Fejérvár város hatóságát felsőbb polgári leány- és fitanoda szervezése iránt már többször megsürgelte, azonban eddig még csak a felsőbb leánytanoda I. osztálya van felállítva. Miután a törvény szerint ezt szervezni okvetlen kell, elhatározottat, hogy a városi hatóság azonnal megsürgeltessék miszerint e tanodák közül

TÁRCZA.

A titok.

— Beszélyko. —

(Vége.)

— Ön visszajött, asszonyom? így szólt hozzá szigoru hangon a lélekzetét visszanyert öreg matróna.

— Igen is, mama, a mint látja, — válaszolt Krisztina.

— Ne nevezzen ön engem mamájának! — sápi-tott az öreg hölgy. Közel ne merjen hozzám jönni, s meg ne érintsen engem! Hatvanhét esztendő élttem e romlott világban, e valódi siralomvölgyben, de a jelenleginél megbecsületlenőbb esemény családomban soha elő nem fordult. Öntől kellett annak erednie! Hol volt ön, Varjas Krisztina asszony — feleljen nekem?!

— Budapest — szólt a kérdező.

— És miért volt Budapest?

— Valami történt velem, mi szükségessé tette az oda utazást.

— És mi volt az?

— Azt önnek soha sem fogom elmondani — válaszolt Krisztina.

— Lám; és férjének sem?

— Annak még kevésbé — sóhajtá a pihenés helyett ily különös faggatásban részesült fiatal asszony.

— Tehát ön azt hiszi, hogy becsületes nőnek titkai is lehetnek férjével szemben? — szólt ismét kíméletlenül az öreg anyós.

— Ah Istenem, Istenem! — siránkozott Krisztina; ne legyen ön oly szigoru irántam, nem érdemeltem

azt. Hogy nekem valami kis titkom legyen, azt könnyen elnézheti akkor, mikor én úgy vagyok meggyőződve, hogy férjem meggyőlne, ha arról tudomása volna. Vele közölni pedig teljes lehetetlen. Higye meg, kedves mama, hogy semmi rosz sincs benne....

— Többé ne merjen engem mamának szólítani! — kiáltott ingerülten az öreg nő s lábával toppantott. — Az ön férje válóper fog indítani és pedig haladék talanul; van joga hozzá, — ön elég okot szolgáltatott rá.... és — — —

E pillanatban élénken felkiáltott Krisztina, mert Varjas Tóbiás ur jelent meg az ajtóban.

— Ah, ő itt van — kiáltott az anyós, feléje fordulva. — Fiam, menj s tedd kötelességedet! És gondold meg azt is, hogy tisztességben megöszült édes anyád tovább egy szempillantig sem élhet egy földel alatt ezen — személylyel!

Tóbiás ur mintha egy ajkain megjelenő mosolyt igyekezett volna leküzdeni; majd az ajtóban támaszkodva, összevont szemöldökkel nejehez fordult.

— Ugy hiszem — szólt hozzá — legjobban tesztek, ha terveid- és tetteidben nem akarok akadályul szolgálni; de ha tudat volna, hogy a mi végett a fővárosba rándultál, azt tulajdonképen én csináltam, vagy legalább elkészítéséhez segédkezet nyújtottam, ugy sok kellemtelenségtől kímélhetted volna meg magadat. Miért titkolozol a mama előtt? Épen nincs rá szükség. E tekintetben ő nagyon elnéző fog lenni, biztositlak. Hisz neki is van ám, épen még egyszer annyi, mint neked....

— Oly nagy zajt ütni pedig felesleges, édes anyám, — folytatá Tóbiás ur csomót oldó beszédét, az ámuló öreg nőhöz fordulva. — Krisztina egy alma évése

közben eltörte hamis fogorát, mit már régebben sejtettem. Én a hamis fogakról különben soha sem szóltam; pedig az első, mit Brunner Krisztina kisasszonytól utóbb menyasszonyom- és nőmtől láttam, fog-inyjének viaszlenyomata volt, mely mintául szolgált a készitendő fogakhoz. — Mielőtt gyógyszerháza kerültem, B.... A.... fogorvosnál kontárkodtam, mint tudva van, s az ő laboránsa voltam akkor épen midőn a te felső fogorodat készitette, kedves Krisztinám. Ő beszélte nekem, mily csinos fiatal leány vagy te, s én egyszer a kis ablakon, melyet függöny fedett el, kikandikálva, megláttalak.

Rögtön kész voltam az elhatározással: veled ismeretséget kötni, mert megszerettelek — hamis fogaid daczára. Különben ez épen nem volt rám nézve idegenszerű hatással, hisz édes anyámnak rég időktől nem egy, de két sor foga van, s így eléggé megszoktam már őket, ha lehet így szólni. Azután a te fogorod igazán remek mű volt, senki soha rá nem jöhetett volna a gondolatra, hogy felső fogaid nem természetesek. Lásd tehát, édesem, mennyire szükségtelen kellemtelenséget s aggodalmat okoztál magadnak....

— Miért nem mondottad meg nekem, te hálátlan fiu? — sápgott az öreg asszony kiengesztelődve.

— Miért nem mondtad meg nekem, hogy ismered titkomat, te rosz ember? — szólt derülten a fiatal asszony.

— Miért nem vallottad meg te nekem, hogy hamis fogaid vannak, bizalmatlan asszonyka? — válaszolt nevetve a férj.

— Ah, ah — sópánkodott néhai Varjas Kristóf özvegye — most e dolgokat nyilvánosságra kell hoznunk Krisztina becsülete és jó hirneve érdekében.

a polgári fitanodát mielőbb, a leánytanodát pedig e tanév végeig okvetlen felállítsa. Moór és Ercsi községek szintén felhivatnak.

Az iskolai takarékpénztárak alakítása iránt megindult mozgalom az iskolatanács figyelmét is felkelté, s ezen oly sok helyen már hasznosan működő intézmény nálunk történő meghonosítása végett a javaslatételre s tanulmányozásra bizottság küldetik ki. A bizottság tagjaiul megválasztottak: Göbel János György, Janny József s Kaiser Sándor.

Ezen főbb tárgyakon kívül egyéb más tárgyak is és pedig elég számmal kerültek elő s vitattak meg. Bemutató tanfelügyelő ur iskolalátogatási kimutatást, melyből azon tapasztalatot láttuk, hogy az iskoláztatás leggyengébb a nagy pusztákkal bíró sárkeresztúri járásban. A faiskolák ügye pedig még megyénkben egyáltalán nem áll oly fokon, melyen kellene lenni. E téren még nagyobb haladást kell tennünk, de remélhető, hogy az ügy fontossága által minél nagyobb hódításokat tesz — persze erélyes beavatkozás mellett — a községekben is.

A zugiskolákra nézve különösen felhozottak, hogy az izraeliták által leginkább tartatnak fel ily zugtanodák, melyek a törvény kívánalmainak egyáltalán meg nem felelnek. A megyei hatóság erélyesen intézkedik ezeknek bezáratása iránt, azonban a községek, több helyt nem egész erélyvel hajtják végre a hatóság felsőbb rendelkezését, így Etyeken is daczára annak, hogy a bezáratás többször elrendeltetett a községi elöljáróság tudtával mindaddig fenáll az izraelita zugiskola. A községek ezen hanyag eljárásaiért szigoruan megfenyítendők.

A pusztai iskoláztatás még mindig nem kedvező s e tekintetben igen sok bajjal kell küzdeni.

Ezek voltak az iskolatanács fontosabb tárgyai. Erélyes intézkedések hoztattak, melyek ha kellő szigorral végrehajthatnak tanügyünk haladását remélhetjük. Különben pedig kívánatos, hogy megyénk lakossága a nevelés fontos ügyében osztály s rangkülömbőség nélkül tevékenyen közreműködjék. —

Ismeretterjesztés.

— Az ősemberről. —

Dr. Scheibertől.

(Vége.)

Franciaországban létező barlangok között különösen kettő nemcsak a turisták előtt nevezetessé lett, hanem anthropologiai tekintetben is, a bennök talált egész emberi koponyák és sajátos őskori műszerek által felette fontosakká váltak. Ezek a lombriveci és Ihermi barlangok melyek a Pyrenaeák közelében és ezekkel párhuzamosan elhúzó Jura-méshegy-láncolatban léteznek. A lombriveci barlang 4000 méter és magas tágas termek hosszú sorából áll, melyek szűkfolyosók által egybekötve; azon kívül még szá-

— Mit bánom én — kiáltott tapsolva örömben a túlboldog asszonyka, — csak Tóbiásom szeressen, e kis eset után ép úgy, mint azelőtt. . .

Varjas Tóbiás ur pedig csattanós esókkal sietett e felől biztosítani nejceskáját. S. J.

A színházi bál.

A színházi részvénytársulat által saját pénztára javára rendezett bál a színház helyiségeiben január hó 22-én tartott meg.

A jelen farsangi idény első nyilvános táncvígalmá ez volt. Bizony a bálon a mostoha viszonyok sanyarúsága nagyon meglátszott, a közönség aránylag véve kevés számmal jelent meg a táncteremben; annál nagyobb számot fogadtak be a páholyok; a földszinti s emeleti páholyok s ülőhelyek mind el voltak foglalva a karzatot is megtölté saját publikuma.

Különben a táncvígalmom meglehetősen sikerült volt; képviselve vala a magasabb aristocrátiától fogva minden osztály és rang, s teljes egyenlőség mellett folyt le. — A tánczó hölgyek koszorujából egyeseket nagyon nehéz dolog kiemelni, azonban mégis a régi szokásnak engedve, következő koszorut fízte tudósítónk. Hölgyek közül a táncban részt vettek: Taxis hercegné, Tschebulez kapitányné, Horchy Antalné, Ambrózy, Fittler Béláné, Huszárné, Roszberger Imréné. — A leányok közül a tánczólok közt volt a kedves Szögyény Mariska, Ráder nővérek, Schlammädinger Mariska, Boda Mariska, Say nővérek, Fittler Ella, Pifkó Karolin, Horváth Gizella, Jurisztovszky Emma, Turiák Etel, Kovács Karolin és Borovits k. a.

Tudósítónk ezen névsort gyűjté össze, meglehet, hogy hiányos, nem tökéletes, de hiszen tudósítónk is

mos oldalcsarnokkal is bír, melyekhez a bemenet olykor oly szűk, hogy alig lehet rajtok átmászni; a főbejáratot egy kis alagút által kellett tágitani, és egy meredek hegység lejtőjén fekszik, a hová a hegy magaslátáról igen lejtős gyaloguton érhetni. A barlang belseje minden jeleit mutatja annak, hogy azon valaha szakadó vizek keresztül folytak.

Ezt nemcsak a még ott létező kis tó, a sok helyütt látható vízmosások és a néha méter nagyságu nagy halmokat képző hengerkövek, hanem még egy óriási magasságu meredekség mutatja, mely annak idejében alkalmasint zuhatagot képezett és az egész barlang hosszát két részre osztja, egy hátulsóra és melsőre. Hogy az ember a barlang hátulsó részéhez juthasson, ezen meredeken fel kell menni, mihez 5 hosszú egymáshoz kötött tüzi-létra szükséges. E meredek felett egy szűk menet medenceze alaku tágos térre vezet, hol valaha tó lehetett, melyhez a vizek alkalmasint jelenleg görgetegek, agyag és omladvány által betömött oldalnyíláson befolytak.

A barlang padlózata következő rétegekből van összetéve: a legalsóbb a juramészén közvetlenül fekvő réteg igen vastag görgetegekből összetett réteg, azután jön egy réteg fazekas agyag; erre a csontagyagréteg és végre a cseppköfedezet. A csontagyag helyenként 10 méter magasságig is ér, és nagymennyiségű állati, de különösen sok emberi csontokat tartalmaz, melyek a barna medve, a bölény, az iramszarvas, a közönséges szarvas, a ló, ökör és egyéb fajú állat csontjaival vegyítve előjönnek. Ezen barlangban tehát a barlangi medve, a barlangi hyena és az orrszarv már nincs képviselve, mi azt mutatja, hogy e barlang ifjabbkoru a belgiai barlangoknál vagy legalább is az állati és ezekkel az emberi csontok későbbi korszakban kerültek a barlangba. A számtalan emberi csontok közt csak két egész koponya találtatott. Emberi kézművekből kiemelendők a kutyának gyökerükön át lyuggasztott szemfogai, melyek alkalmasint gyöngyféle ékszer vagy ámulet gyanánt viseltettek.

A Ihermi barlangot különösen a benne feltalált sajátos műszerek végett említem meg. Számtalan emberi fogak és csontok összekeverve találtattak a barlangi és barna medvétől, a barlangi hyenától, a barlangi oroszlántól valamint egy kutya-, farkas- és szarvasféle fajtól származó csontokkal és fogakkal. Ezek között még következő emberi kézműveket találtak a csontagyagban: egy háromszögletű kovakést, egy barlangi medvének szársontját, mely éles műszerré átalakítva, a barlangi medvéktől származó 3 alsó álkapsot, melyek felhágó ága át volt lyukasztva, alkalmasint, hogy fel lehessen akasztani; de a legsajátságosabb fegyverféle műszerek 20 darab a barlangi medvétől származó alsó álkapocs felcibben állottak, melyek felhágó ága el volt törve, azok vízszintes része nyélnek volt faragva, ennek végén a hosszú és hatalmas szemfog megmaradt, és földásásra valamint fegyvernek használtatható. Ha csak egyetlen egy ily műszert találtak volna, azt lehetett vala mondani, hogy ez ilymódu alakját különös történetnek köszöni, de ha 20 ilyképen elkészített álkapocs egymás mellett találtak, melyen még az egyes fűrészluzásokot számlálni lehetett, lehet e még kételkedni azon, hogy azok az ősember által készítették? És másrészt lehet e még azon kételkedni, hogy az ő-

ember volt és a szép szemek sugarai őt is megnémitották néha, s elfeledtetek vele oly neveket is miket nem lenne szabad kihagyni.

A tánc egész hévvel a szünóra után kezdődött, a szünóra előtt is volt tánc, de kevés.

Kevesen táncoltak s az első francziát csak 16 pár táncolta, mi bizony elég kevés. Jó kedv volt a tánczólok kevés száma mellett is. A rendezőség teljes buzgalommal járt el, s mindenütt figyelmet tanusított.

Az álarcosok csinos jelmezben voltak öltözve, a túlnyomó részt női álarcosok képezték. Feltűnő maszk volt egy csinos markotányosné, három domino egyik piros, másik fehér, harmadik zöld ruhában; feltűnt továbbá két nyulánk női alak, egyik vörös, másik schottisek ruhában; kedves volt a kis iskolás leány is palatáblájával és számokkal kivarrott ruhában; a nap és ej is jó jelenség volt. Az álezások tarka tömkelegében elfeledtük tudósítói tisztünket, s most már csak a visszaemlékezés homályos irónjával jegyezzük fel azokat, kik megmaradtak emléktünkben. A maszkok 12 óra után eltávoztak, azonban egy ördög még azután is ott maradt, kien azután a közmondással ellenkező dolog történt, mert nem az „ördög vitte el“ a hajdút, hanem a hajdu vitte el az ördögöt, a mennyiben a szünóra után is folytatni akarván éjjel előtti szereplését, a rendezőség közbenjárására egy hajdu „nem gal léron“ mert ilyenell az ördög nem bír, hanem szarvon ragadva kivezette s így teljesült rajt, hogy a „hajdu vitte el az ördögöt.“

A bál reggeli 5 óra felé ért véget s ekkor az egész közönség szétoszlott. Reméljük, hogy a nőgyelet által a színházban tartandó bál sikerebb s látogatottabb lesz.

ember már a barlangi medve korszakában élt, ha annak álkapsát fegyverül feldolgozza?

Ha még végre a németországi barlangok felé irányzom figyelmünket, ez csak azért történik, hogy egy ősemberi koponya boltozatáról tegyek említést, mely Elberfeld mellett a Disselnek egy oldalvölgyét az ugynevezett Neandervölgyét határozó márvány-hegységben létező üregben több más ugyanazon egyénhez tartozó csontokkal együtt találtatott, és különös alkotásánál fogva minden eddigi ősemberi leletek között a legnagyobb anthropologiai érdekességgel bír. — Ez ugyanazon geologiai viszonyok közt találtatott, mint az Engisi koponya, miből azt lehet feltenni, hogy az ugyanazon korszakból származik mint ez, az eddigi leletek közt mindketten a legrégebb Európában lakó emberi nemzedék maradványainak tarthatók. Mind a két koponyának csak boltozati része van meg, azok alapi része és minden arccsont hiányzik. Mind a kettő főleg alacsony és lejtősen felhágó homlokuk, igen előreugró szemöldök íveik, hosszú és keskeny koponya alkotásuk által tűnik fel, mely jellegek valamint koponyatüregük aránylagos csekély térfogata azt mutatják, hogy az illető európai ősemberek agyvelőjük fejlődöttségére vagyis szellemi tehetsége nézve a mai eskimók és új hollandiai szerezcsenek között, azaz a jelen korban élő legalacsonyabb művelődési fokon álló két emberi népfaj között állottak.

Ha Virchow újabb kutatásaiból kiderült is, hogy a Neander koponya kifejlődésénél köros folyamatok közreműködtek, mégsem lehet tagadni, hogy a koponya typusa sok hasonlatosságot mutat az engisi koponyával, valamint a kőkorszakból származó Dánországban ősrégi sírokban feltalált koponyákkal, melyeknél egyaránt előugró szemöldököt, lejtős előkoponyát, a szemöldökök mögött létező benyomás észlelhető, mind még annyi jelei az alacsony fokoni állásnak és a vadságnak.

Végre még a most élő vadnépek legborzasztóbb typusának, az ausztráliai négernek életmódját és műveltségi fokát pár szóval vázolom, erre nézve elég lesz megemlíteni, hogy ezek Ausztrália felfedezésekor még az érczet nem ismerték, és csak kőszerszűkkel bírtak mint az ősember, hogy még jelenleg is az év legnagyobb részében minden ruházat nélkül járnak és csak hideges és esős időben kengurubőrrel vetnek magukra, hogy még mindig az emberi lust kedvelik, hogy általában vadászatból és hatászatból élnek ugyan de különben is mindent esznek a mit találhatnak megemészthető legyen, sőt éhség esetén még bogarakat, férgeket, rovarálcákat stb. esznek. A mi lakásait illeti, csak éjjel húzzák magokat vissza ágakból vagy fahéjból készített lugosok vagy sátorok alá, valamint ezt bizonyos majomfajok is teszik, rosabb időjáráskor pedig felkeresik a hegyekben létező barlangokat. Közűk több népfajok még jelenleg egy főnök alatti társadalmi együttélést nem ismernek.

Alig lehet már alacsonyabb állapotú műveltségi fokot gondolni, mint melyet az ausztráliai négernél találunk, és valóban, ha az eddigi felszámított őskori leleteket figyelembe vesszük, és azokból következtetést vonni akarunk az ősember életmódjára és műveltségi fokára, nem nagy különbséget fogunk találni ez utóbbinak és az ausztráliai négernek műveltségi foka között.

Ily vad és állati életmódtól, mint megközelíthetőség még mai napság is az ausztráliai rétegeknél látjuk ősember a lételéti keserves harcában lassankint felemelkedett azon magas művelődési fokra, melyet ma a kaukasiai népfaj mutat.

Ezen előhaladást pedig csak is annak köszönheti az ősember, hogy a természet őt nagyobb tömegű agyvelővel és ennél fogva több intelligenciával látta el, mint a többi őt környező állatokat.

A természet az embernél is, mint az egész élő világ létrehozásánál a tökéletlentől a tökéletesebb felé való szakadatlan előhaladást mutat. A lételéti harc, a sok fejtörés és eszmélkedés következtében az agyvelő nemzedékről nemzedékre fejlődött és nagyobbult, valamint az izom is, melyet folytonosan használnak és gyakorolunk, idővel nagyobb térfogatúvá, azaz erősebb és izmosabb lesz mint a másik, mely kevésbbé használtatik és gyakorolattik.

Hatósági élet.

Székesfejervár szab. kir. város bizottságának 1876. évi január 24-én tartott rendes havi közgyűlése.

Elnök: Szögyény-Marich László városi főispán ur; jegyző: Juraszek Ferencz városi főjegyző ur.

Elnök a gyűlést fél 10 órakor megnyitja, mindenek előtt felhívja a közgyűlést, hogy a jövő havi közgyűlés napját határozza meg. A közelebbi gyűlés napja februárius 28 ikra tűzött ki.

Azután elnök felhívja az interpellálni óhajtokat, miután azonban nem interpellált senki, a napirend vétetett elő.

Mielőtt a napirendre kitézött tárgyak sorrendben vétettek volna tárgyalás alá, Juraszek Ferencz indítványozza, hogy mindenek előtt a f. hó 13-án történt bizottsági tagválasztásáról szóló jknyv és ezzel kapcsolatban a napirendre 13 sorszám alatt kitézött polgármesteri jelentés olvassassék fel, mely az újon belépett bizottsági tagoknak a szakosztályokba leendő beosztásáról szól.

Az indítvány helyesléssel találkozott. Azután felolvastatt Braun József választási elnöknek hiva-

talos jelentése, melyszerint a f. hó 13 án megejett választásnál Dieballa György szavazattöbbséggel megválasztott bizottsági tagnak. Ezzel kapcsolatban felvitatott Novák Kálmán polgármesternek hivatalos jelentése, mely az 1876-ik évébe belépett bizottsági tag uraknak a szakosztályok és bizottmányokba történt beosztásáról jelent. Végül a polgármesteri jelentés szerint Végh Károly bizottsági tag a bizottságból kilépve, e kilépés következtében a városi árvaszéknél meg ürtült ülnöki tisztsegre egyhangulag Neuman Armin ur választatott meg.

Felolvasatott Abaujvármegye közönségének átirata a közigazgatási bizottságról szóló belügyminiszteri törvényjavaslat tárgyában. — Tudomásul vétetett. Továbbá felolvasatott Máramaros közönségének átirata a közigazgatási bizottságról szóló törvényjavaslat ellen intézett felirata tárgyában. Tudomásul vétetett.

A városi főispánnak mult évi december 31 én kelt átirata olvastatott fel, melyben Szendeffy József tiszteletbeli városi főorvosnak kinevezi. (Eljenzés.)

A városi tanács jelenti, miszerint Rónai Jácint pozsonyi nagyprépost és címzetes püspök ur szülővárosa iránti halálját bebizonyítandó 100 frtot a főgymnasiumi segélyegyletnek, 100 frtot a belvárosi kisdudodvának és 300 frtot a városi árvaháznak küldött. A nagylelkű adakozónak a városi tanács már köszönetet szavazott, s erről az adakozót értesítette is.

Az árvaházi igazgató-tanács értesíti a hatóságot miszerint Dulánszky Nándor megyés püspök ur a városi árvaháznak 500 frtot adományozott Orvendetes tudomásul vétetik; az átvett összeg az árvaházi pénztárba már beutalványoztatott.

Olvastatott a vallás- és közoktatásügyi miniszternek leirata, a városi főreáliskolára vonatkozólag. A leiratban a miniszter a városi hatóságot következőkben értesíti: Az országos pénzügyek jelen állásában, mely a kincstárnak új kiadásokkal való terhelését tiltja, a város kérelmének, hogy az általa fenntartott reáلتanoda az állam részére véttessék át, ezáltal a miniszter még tárgyalásába sem bocsátkozhatik. És miután a pénzügyi helyzet oly mérvű javulása, mely új terhek elvállalását lehetővé tenné, csak évek multával várható, még arra sem képes a város közönségének reményét nyújtani, hogy jelzett kérelme a közelebbi évek folytában kedvezőleg megoldható. A dolgok ezen állásában csak arról biztosíthatja a várost hogy a reáلتanoda által eddig élvezett államsegély továbbra is meghagyatik, azon szoros kikötéssel, hogy a város az intézet czéljaira, a tanítás sikerét biztosító elhelyezésről gondoskodik és a fizetések felel emelése által az intézetnek szabályszerűleg képesített állandó tanári testületet biztosít. Ha a városi jövedelmekből az intézetnek ily módon való fenntartása lehetséges nem volna, az a jelenlegi 6 osztály helyett 4 osztályra szállítandó le, vagy polgári iskolává alakítandó át, melynek bár szűkebb körben, de mindenesetre kielégítőbb eredményt fognak felmutatni, mint a jelenlegi különféle bajokkal és hiányokkal küzdő főreáلتanoda felmutathat.

(Vége következik.)

Levelezés.

Székesfejérvár január 24-én 1876.

T. szerkesztő ur! Mig napjainkban szokássá vált minden esekélyeségből nagy lármat ütni, minden dolgot nagyítva, hangzatos szavakkal világba bocsátani, addig én egy kisebb, de művelt körben szerényen lefolyt fontos, sok szülőre nézve jelentőségteljes ünnepélyről egész egyszerűen csak általános vonásokban kívánom értesíteni.

T. Mendlik ur felsőbb leánytanodájában tegnap január 23-án, a jelen tanévben rendezett II. zeneestély következő műsorozattal tartatott meg:

I. szakasz. 1) N á s z k a r. Lohengrinből zenéje Wagnerből. Énekelte az összes kar. 4) K ö n y. Léva Józseftől. Szavalta Roth Giza. 3) Trovatur. Zongorán előadták Farnady Irma és Mocsosny Elza. 4) A magyar nő. Szavalta Tóth Blanka. 5) Schweizers Heimweh. Énekelte Endersz Gabriella. 6) Vergissmeinnicht. Zongorán előadta Tattay Margit. 7) Leicht zu Fuss. Zongorán előadták Tattay Margit és Ehrlich Teréz.

II. szakasz. 1) Belzazar. Szavalta Tallher Mari. 2) Glückwunsch. Zongorán előadta Tattay Irén. 3) Lucretia. Zongorán előadták Tattay Irén és Ujvári Róza. 4) Tudni vágyom. Énekelte Tattay Margit. 5) Martha. Zongorán előadták Wettstein Vilma és Mocsosny Elza. 6) Victoria nocturne. Brinley Richardtól. Zongorán előadta Göbel Katica. 7) Faust. Előadták Wettstein Vilma és Körösy Mariska. 8) Szendergő. Énekelte az összes kar.

A fellépett tanulók, kik sikerült szép előadásaikkal ugyszóvala reményen felül megfelelték a válogatott közönség várakozásának, lelkesen, többször szünni sem akaróan megtapsoltattak; s ezt, a kezdő koncertisták joggal meg is érdemelték. Szavalatuk, énekük, zongorajátékuk tekintettel a kor s tanulási időre, alig hagyt fenn kívánni valót; sőt voltak egyesek, kik ha megkezdett pályájukon kitarással tovább művelendik magokat, levén bennök kiváló orgánus s tehetség még nagy művésznökké is lehetnek.

Az ünnepély egész lefolyását figyelemmel kísérvén, s innen ennek előzményeire következtetve, vég-

telenül csodálom azon határt nem ismerő buzgalmat, melyet a most már másodsor rendezett zene- és szavlati-estély sikeres keresztülvitelére nézve főleg Mendlik ur páratlan képesség, gazdag szívjószág és kifogyhatlan akaraterővel megadott neje, s az intézeti tanítványok közszeretettü vezérnöje ismételten kifejtett. Üdvözlétem!! Egy jelenvolt.

Megyei és városi hírek.

— A városi bizottság hétfőn igen látogatott közgyűlést tartott. A tárgysorozatban a főreáلتanodára vonatkozó miniszteri leiraton kívül (melyet mai számunkban közlünk) nem találtunk valami különös fontossággal és jelentőséggel bíró tárgyat, s így a fennforgott ügyekről külön nem említünk meg semmit, hanem az érdeklődő közönség figyelmét felhívjuk mai számunk külön rovatában közölt azon czikkekre, melyek e lefolyt gyűlésre vonatkozik.

— O császári és apostoli királyi Felsege a sukorói hely. hitvallású egyházközségnek temploma helyreállítási költségeinek részbeni fedezésére saját legmagasabb pénztárából kétszáz forintot méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— Kovács Elemér jeles tehetségű színészünknek holnap tartandó jutalomjátékára újból felhívjuk közönségünk figyelmét és a jutalmazandó nevében pártfogását kérjük. Hiszünk, hogy közönségünk nem vona el a megpártolását derek színészünktől, ki működése alatt folyton arra törekedett, hogy a közönség kegyét kiérdemelje. Az előadásra választott darab kitűnő, s bátran merjük állítani azt, hogy élvezetes estélyünk leend, ha ugyan a közönség nem keres magának másutt szórakozást.

— Dr. Dulánszky Nándor püspök ő méltósága a palota-külvárosi kisdudodva alapító tagjai sorába lépett.

— Velenczén mint levelezők irja jelenleg egy kis élénkség van, melyet semmi más nem hozott elő, mint a községi bíróválasztás. Ilyenkor legjobban sür, főrr mindenki, az egyik ember ajánl a másik felebarátjának, azonban a másik ember is azon szándékba van másik embertársa irányában. Van nálunk irja levelezők nem kevesebb mint 5 candidált egyén, a kik közül bizonyára csak egy lesz oly szerencsés a ki azt elnyerendi. Az említett öt candidált egyén közt van egy olyan is, hogy mióta kimaradt az iskolából, nem betűzött semmit is. De mind a mellett van ám neki egy fő kelleke, tetszik kérdezni hogy mi az? hát biz az nem egyéb minthogy gazdaember fia! bizony-bizony majd kitaláltam a nevét vakkantani, a mi nemis ártana, de már nemis használna semmit. Kérdem: hogy felel meg az ilyen egyén, a községi bíróság terhes felelősségének?

— A moóri jótékony nőegylet január 23-án tartotta táncvizsgalmát fényes eredménnyel. Izlésteljes, részben gazdag öltözékektől, de leginkább a bájoló női arczoktól ragyogott a terem. Megelégedve nézhetett le a jótékonyág anyagára is e diszes társaságra irja levelezők, mert körülbelül 250 frt. tiszta haszon maradt, melyért a jótékony fehér kis kezek ismét sok irt rakhatnak a nyomor ütötte sebekre. A hölgyekből álló rendező bizottság ismét beigazolta, hogy a szegények ügyeért nemcsak melegen érezni, hanem sikeresen működni is tud. Utánzóandó egyetértéssel és példásrenddel intézett el mindent a legpróbb részletekig; nekünk férfiaknak semmi más teendőt nem hagyván fenn, mint azt, hogy mulassunk. Dicséretünkre legyen mondva — ebbeli nehéz kötelességünknél megis felelünk lelkiismeretesen; táncoltunk mint a forgószél, megraktuk a csárdást úgy a mint azt Tivadar bandája élénk muzsikálta, s mulattunk kivilágos kiviradtik. — Hogy hányat mutatott a torony órája mikor hazamentünk, azt hogy meg nem mondom, arra nekem is száz okom van, először is az, hogy nincsen toronyóránk stb.

— A sz.-fejérvári kath. „Legény-egylet” pénztárának gyarapítására február 12-én a magyar királyi szálloda nagytermében sorsolással egybekötött táncvizsgalmat rendezte, melyre a nagyrédemű közönséget tisztelettel meghívja a rendező bizottság. Egy belépti-jegy 50 kr., este a pénztárnál 60 kr. Jegyek előre válthatók Klökner Péter urnál és este a pénztárnál. (A szives felülízetéseket a rendező bizottság köszönettel veendő.) Bogara János most általán kedvelt zenekara fog működni. Kezdeté 8 órákor. Olvasó közönségünk figyelmét felhívjuk e mulatságra.

— Adakozás. Hortoványi Józsefné urhölgy a helybeli jótékony nőegylet pénztára javára 10 forintot adományozott. A jótékony egylet nevében köszönetet mondunk e nemes tettért.

— Nevelő állomást keres egy budapesti műegyetemi hallgató, ki főreál- és algymnasiumi tárgyakat francia nyelvet taníthat, magyarul és németül jól beszél, és eredménydús tanításról bizonyítványokat mutathat föl. Ajánlatok: „Technikus” czim alatt Budapestre (magyar-utca 34. szám 3-dik emelet 17. ajtó) küldendők.

— A korcsolyázó-egylet e hó 23-án a városi háztermében közgyűlést tartott az alapszabályok megvitatása végett. A már külön bizottság által elkészített alapszabályok vita alá is vétettek s nagy részben a szöveg szerint el is lettek fogadva, csak azt bámultuk e gyűlésen, hogy sokszor csekélységek felett, hogy tudtak óraszámú vitázni, mintha csak azért gyűltek

volna többen oda, hogy vitázó képességüket bemutassák. Sokkal czélszerűbb, ha teszünk mintha sokat beszélünk, s nem teszünk semmit. Az alapszabályok elfogadása után a rendszabályok kerültek volna tárgyalás alá, de az idő előrehaladása miatt ez jövőre lett elhalasztva.

— Vadászjegyek. Az 1875-ik évben Fejérmegye hatósága által kiszolgáltatott összesen 625 darab vadászati jegy, melyekért lefizettetett összesen 6890 frt. még pedig: 12 frtos vadászati jegy 1 évre szóló 403 darab, 3 évre szóló 151 darab, összesen 554 darab, melyekért 6648 frt. járt. Kiskorúak részére 6 forintos vadászati-jegy kiadott 25 darab, ezekért 150 forint fizetve lett; 2 frtos eseléd vadászati-jegy 46 darab, melyek után 92 frt. járt.

— A mult héten megfagyott főgymnasiumi tanuló esetét illetve különféle dolgokat beszélnek, szükséges lenne, ha az illetékes helyről ez ügyben minden félreértések eloszlátása végett felvilágosító nyilatkozat tétetnék közzé.

— Az ujonczozás a megyei hatóságnál e hó 24 én vette kezdetét. Először a vaáli járás ujonczoz. A községi jegyzők és előjáróságok nagy számmal vannak városunkban; de az ujonczok nótáit is volt szerencsénk hallani. Az ujonczozás eredményéről szólni fogunk.

— A székesfejérvári követválasztás alkalmából felmerült állítólagos visszaélések megvizsgálására, mint annak idejében említettük, a budapesti kir. törvényszék delegáltott. Mint értesültünk, a törvényszék a megejett vizsgálat után a bejelentett vádakot minden alaplétkülieknek találta s valamennyi eset tekintetében a további eljárást tárgyi tényálladék hiánya miatt megszüntette.

— Felfedezett tolvajlás. Hogy hideg van, leginkább érzik azok, kiket nem vár otthon jó meleg, fűtött szoba, nem lévén kellő anyagjuk mivel lakásuk dermesztő levegőjét enyhébbé varázsolják. Hanem hát kiki úgy segít magán a hogy tud. Ha a fa drága, van elég szén a vasuton, s azokhoz szemfüles élelmesség mellett ingyen is lehet jutni; ezt gondolta néhány egyén, kik a vasut körül voltak munkával elfoglalva, — innen volt aztán az, hogy egy idő óta éjjelente oly sok szénlopás történt, úgy hogy az eltolvajolt szénmennyiség 400—500 mázsára tehető. A széntolvajokat azonban csakhamar sikerült felfedezni, s most nekik fognak majd befűteni a hűvösön.

— Vidéki farsangolás. Czeczén az ottani fiatalok a multkorai bál fényes sikerétől buzdítatva, elhatározta, hogy még e farsang folyamán rendez egy táncvizsgalmat, melyre a meghívók közelebb fognak szétküldetni.

— A színházi álarozos bál mult szombaton meg lehetőségre sikerült. A zenedarabokat 2 zenekar játszotta a négyeseket és keringőket a színházi zenekar, Kneifel Béla ur ügyes és tapintatos vezérlete mellett; a csárdásokat pedig a jóhírű Radies Bernát népzene-társulata húzta talp alá. A bevétel 300 frt. tiszta jövedelmet eredményezett a pénztár növelésére. Az estély bővebb leírását mai tárcánkban hozzuk; figyelmeztetjük reá az érdekelteket.

— Farsang. A felsővárosi olvasó-kör által szombaton folyó hó 29 én rendezendő táncestélyre sokan készülnek, s hiszünk, hogy az minden tekintetben sikerülni fog. A buzgó rendezőség nem kimél sem költséget, sem fáradságot, hogy ez estélyt minél élvezetesebbé tegye. A tombolajáték érdekes leend, mert a nyereménytárgyak beszerzésénél nagy gondot fordítottak arra, hogy Fortuna kegyencze meglepő és értékes nyereményt kapjon. A vendéglős jó híre pedig arról nyújt garantiát, hogy a mulatni vágyók felutalják mindazt a mi jó és olesó. Egyáltalában e mulatság kedélyesnek és látogatottnak ígérkezik lenni.

— Táncvizsgalom. A palotakülvárosi olvasó-kör által vasárnap, Kostyelik Ferenc vendéglőjében rendezett táncvizsgalma minden várakozásán felül szépen sikerült. A vendégek zsufolyásig megtölték a helyiségeket úgy, hogy alig lehetett ülőhelyhez jutni. A tánczteremben az ifjuság kedélyesen mulatott egész reggeli 5 óráig. A sorsolásnál nagy érdekeltség mutatkozott, mert a nyereménytárgyak esinosak voltak köztük sok értékes tárggyal. Az animo mindvégig kitartó volt, s a szünni nem akaró jókedv világos hajnalig tartott. A jövedelem 50 frtra tehető, mely könyvek beszerzésére fog fordítani. A vendéglős is gondoskodott arról, hogy jó ételben és italban ne legyen fogyatkozás, a vendégek pedig vetélkedtek egymással a fogyasztásban. Általában oly szép mulatság volt ez melyre a jelzett olvasó-kör mindig örömmel gondolhat vissza.

— A Simontornyai ifjuság február 10-ikén az odaváló szegények javára zártkörü karton rendez. A hölgyek a meghívókon kéretnek, hogy csakis kartonruhában jelenjenek meg s ruháik foszlányaiból magokat tűzértánc jelvényekkel ellássák. Személyjegy 2 frt., családijegy 3 személyre 5 frt., minden további személy után 1 frttal több. Kezdeté fél 7 órákor. Belépti jegyek a meghívó felmutatása mellett a pénztárnál válthatók. Felülízetések a czél iránti tekintetből közzétett fogadtatnak. Szállásokról gondoskodva leend.

© Színház. Vasárnap, febr. 23-án adatott: „A háromszéki leányok,” népszimű 3 felvonásban. Ezen előadásra közepszámú közönség gyűlt egybe, s valóban mondhatjuk, hogy gyönyörködött az előadásban.

